

1- Descripció breu del propi punt de partida en començar el curs sobre el treball amb el PEL. Treball individual i posada en comú en el petit grup.

Com a parella d'educadores partiem de dues realitats diferents:

- Una mestra-especialista en Llengua estrangera amb força anys d'experiència impartint classes a tota la Primària.
- Una profesora d'anglès de Secundària que per motius organitzatius de l'escola va haver de "canviar d'escenari" i adaptar-se justament al món de la Primària.

I aquí va començar la nostra "simbiosi": l'una va dedicar-se a l'ensenyament de l'anglès de 2n a 6è de Primària i l'altra va implementar un projecte comú *cross-curricular* al CM i CS junt amb les classes de 1r de Primària, que per motius d'horari la companya no podia cobrir. Quan vam decidir fer l'assessorament ens vam posar d'acord en el fet que cadascuna cobriria les mancances de l'altra a l'hora de focalitzar alguna tasca en una etapa educativa en concret.

Ambues són persones inquietes i amb ganes d'innovar i en aquesta recerca de la "famosa" qualitat vam topar amb els programes d'innovació educativa. I entre ells el PEL. De fet tot l'esquema mental que vam construir sobre el PEL es va basar en material teòric; no podíem accedir a res pràctic més que a realitats d'altres escoles que aquestes ens feien accessibles a través d'Internet.

Vam iniciar el projecte pilot d'implementar el PEL a Primària, creant un material nascut del propi Portfolio validat per a les comunitats autònomes (Portfolio CRLE) i el que es feia a Anglaterra (Portfolio CILT - *junior version*), aprofitant que ho feiem des de l'àrea de Llengua estrangera. Sempre vam mantenir una correspondència telemàtica amb professionals del Departament que ens anaven assessorant i alhora motivant a seguir endavant.

Es destinarien algunes classes al Portfolio sempre que el programa ho permetés (i aquí és un dels aspectes estructurals que hem canviat, el PEL ha de fer-se explícit més enllà de l'aula d'anglès!) i aquestes es complementarien amb algunes sessions del que a l'escola anomenem *Cross-Curricular English* al CM i CS.

Quan al setembre el nostre Cap d'Estudis ens va demanar que féssim una breu aportació sobre el PEL per a la reunió informativa inicial amb els pares, nosaltres vam seguir aquest guió:

El PEL (Portfolio Europeu de les Llengües) a l'escola (projecte experimental)

El PEL forma part d'un projecte d'innovació dissenyat per la Divisió de Llengües del Consell d'Europa i presentat públicament l'Any Europeu de les Llengües (2001).

Els projectes d'innovació com el PEL són impulsats pel Departament d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya a través de l'anomenat programa Orator.

El Portfolio Europeu de les Llengües és un document personal dels alumnes per a la recopilació de les seves experiències i reflexions entorn l'aprenentatge de llengües i les seves cultures.

Consta de tres parts: la meua biografia lingüística (reflexió sobre les llengües de les quals l'aprenent té algun coneixement), el meu dossier (recull de documents per il·lustrar el propi progrés en l'aprenentatge) i el meu passaport de llengües (nivell d'aprenentatge en cadascuna de les cinc competències lingüístiques).

Des del punt de vista pedagògic es tracta de fer reflexionar els alumnes sobre la importància de parlar llengües i sobre les estratègies que utilitzen per aprendre-les, així com fer-los adonar de la capacitat comunicativa que van adquirint. També és molt important el fet que el PEL afavoreix l'autoavaluació en la identificació de les competències comunicatives adquirides.

Els objectius generals pretesos per part del Consell d'Europa a través del Portfolio fan referència a l'establiment d'una coherència entre les tradicions d'ensenyament i aprenentatge de llengües en els diferents països europeus. També són punts importants unificar la descripció de les competències lingüístiques del Marc Comú Europeu de referència, promoure la mobilitat a Europa i com a conseqüència promoure el plurilingüisme de la societat. A més, s'estableix una protecció i promoció de la diversitat lingüística i cultural en l'àmbit del desenvolupament de la ciutadania democràtica a Europa.

A l'escola es treballa l'aprenentatge de l'anglès des d'un enfocament interactiu i d'interdisciplinarietat. D'ençà del curs 2006/2007 la programació de l'àrea de Llengua estrangera s'amplia de la següent manera: a partir de 3r es destina una hora a l'ampliació de l'assignatura de Llengua estrangera a través d'unes lectures, estructurades en 6 nivells i totes amb CD àudio, que proporcionen també oportunitats per al debat i l'expressió oral. El material està especialment dissenyat per a les classes bilingües i/o que pretenen una certa interdisciplinarietat; és a dir, treballar temes d'altres assignatures curriculars en llengua anglesa. Principalment es tracten temes de geografia, ciències naturals, història, música i plàstica.

Aquesta iniciativa té tres objectius principals que també es treballen a la classe d'anglès ordinària:

- Potenciar l'ús de l'anglès a l'aula i treballar la competència comunicativa (fer-se entendre en una altra llengua).
- Explorar el món que ens envolta des d'una altra perspectiva.
- Complementar l'experiència del Portfolio que comença aquest curs escolar (2007/2008) pel que fa a l'estimulació de l'aprenentatge d'altres llengües i cultures i la importància de la reflexionar sobre les estratègies que fa servir cada alumne/a en aquest procés.

S'ha de tenir en compte que l'any 2008 va ser declarat Any Internacional de les Llengües per les Nacions Unides i Any Europeu del Diàleg Intercultural per la Comissió Europea. Tenint en compte aquesta circumstància aquest curs La Salle-Premià engega com a experiència el programa d'innovació educativa Portfolio, que és, en essència, un document personal dels i les alumnes per a la recopilació de les seves experiències i reflexions entorn de l'aprenentatge de llengües i les seves cultures.

Tornant al curs, ja en la tasca 1B del grup de treball (reflexió sobre l'elaboració d'una seqüència) vam començar a prendre consciència del canvi d'enfocament de les nostres percepcions inicials i també vam posar de manifest -sense ser gaire expertes en el tema- la tendència i/o necessitat de dirigir la programació cap a la seqüenciació de tasques globalitzadores i interrelacionades des del punt de vista de la competència plurilingüe, on s'integren diferents activitats i com a conseqüència diferents habilitats amb objectius ben definits (tipus "project work").

I a mesura que hem anat rebent *input* d'aquest assessorament hem vist que en teníem una percepció molt superficial; el treball amb el PEL va més enllà, abasta el concepte TIL (entès com a treball conjunt entre professors per anar desenvolupant des de diferents vessants els components de la competència plurilingüe) i crea vincles entre els diversos professionals de l'escola. Implementar el PEL no és exclusiu d'una àrea, és inclusiu i sobretot significatiu. A més també té un punt d'encoratjador: ens demostra que moltes coses ja les estem fent i que potser només canvia la nomenclatura. Com a professionals de l'educació també ens va bé que de tant en tant hi hagi evidències que demostrin que ens agrada progressar en la nostra pràctica diària i que fem coses molt interessants i en la línia del que realment beneficia l'ensenyament i l'aprenentatge en un *feedback* constant i positiu. El PEL és un dinamitzador de la pràctica docent individual i per extensió de tot el claustre de l'escola.

Així, i en qualitat de síntesi sobre les percepcions inicials de la primera sessió destaquem:

1. Els projectes de millora han de dinamitzar els claustres; el PEL s'ha d'integrar en el Pla Estratègic i hi ha d'haver una formació per a tot el professorat. Primer "problema": Com implicar tot el claustre, amb la tipologia tan diversa de professionals?
2. El PEL no té un objectiu d'aprenentatge per sí mateix, s'ha d'incorporar en el que ja es fa. Però el treball amb PEL persegueix la cohesió social (amb les dinàmiques grupals, del "jo" al "nosaltres" i viceversa), la millora de l'aprenentatge de llengües (innovació metodològica, foment de la motivació amb dinàmiques d'aula més lleugeres...), la presa de consciència d'aquest aprenentatge. S'emmarca dins la nova llei i del treball per competències; per tant, ajuda a fer programacions i a entendre-les. Establiment de la relació competències-descriptors (LOE-Marc Comú de referència).
3. Aquest treball suposa efectivament un canvi en l'avaluació: l'avaluació de futur i l'autoavaluació.

2- Llistat dels aspectes més rellevants de tots els tractats especificant la selecció duta a terme: per a això caldrà especificar en què us han fet avançar exactament els aspectes i les reflexions seleccionades.

- Autoanàlisi del punt de partida (aprenentatge significatiu) i la construcció “en espiral”.

Aquests aspectes van lligats al concepte holístic de llengua: no s'haurien de treballar els exponents d'una funció comunicativa de forma fragmentada. Es proposa treballar “en espiral”, d'aquí l'ús del coneixement previ de l'alumne i el fet que a partir d'aquest coneixement previ es van construir aprenentatges superiors (d'“inter” a “intra”). A partir de les funcions comunicatives universals fem l'“espiral” a través d'una explicació de la llengua que els permeti experimentar i investigar.

- El Tractament Integrat de Llengües (TIL).

Simplificant-ho molt seria fer “miniprojectes” lingüístics que permetin que a mesura que els alumnes van “entrar” en altres llengües acabin coneixent més la pròpia. Demana un treball conjunt del professorat per anar desenvolupant des de diferents vessants els components de la competència plurilingüe. Cal compartir una metodologia semblant: un enfocament comunicatiu (“*language learning as language use*”) i l'elaboració de seqüències didàctiques amb tasques multicompetencials i globalitzadores on s'integrin diferents activitats. En una d'aquestes tasques es fomenta més d'una competència lingüística, però sobretot se'n prioritza una que apareix en el Marc de manera amagada: la competència investigadora. L'aprenentatge d'una llengua no s'ha de tractar de manera isolada, hi ha d'haver una transferència a nivell competencial amb altres llengües.

- Els conceptes d'autonomia i autoregulació.

Els alumnes han de prendre consciència del seu aprenentatge i per afavorir-ho s'han de buscar oportunitats i instruments que els permetin elaborar estratègies per a l'autoconeixement, autoseguiment i autoevidenciació del propi progrés. En aquest sentit el PEL actua com a instrument de mediació en l'aprenentatge de llengües. L'estratègia per excel·lència és l'aplicació dels propis esquemes mentals (selecció intralingüística dins la mateixa llengua). Sobretot a la Primària s'implementa la part de biografia del PEL, que abasta bàsicament els descriptors i l'aprendre a aprendre. Així, la primera part de la biografia fins arribar als descriptors té com a únic objectiu el prendre consciència com a parlant. És purament de sensibilització i es podria fer en L1 perfectament. Més endavant el PEL proposa “posar, treure i evidenciar”; d'aquí la forma de carpeta, que permet un contrast en el temps.

- L'avaluació dinàmica com a base d'una avaluació més significativa.

Treballem amb els SCOPA (plasmació gràfica del “on han d'arribar”, dels objectus d'aprenentatge i alhora instrument autoregulador) i els indicadors d'assoliment (es podria començar mantenint la forma numèrica amb una forma de descriptor tipus “sap comptar fins a 10”). Un dels reptes és com combinar el model competencial amb el model numèric. Es proposa una pauta d'interrogació, que en essència conté els criteris d'avaluació i els indicadors d'assoliment. Això serveix com a eina de mediació cap a l'avaluació dinàmica. Finalment s'ofereix un informe d'autoavaluació amb els indicadors d'assoliment esmicolats. No estem parlant només del “I can”, es tracta també de demostrar l'assoliment amb evidències. I com s'aconsegueix la nota final? Sempre hi ha d'haver dues perspectives: alumne i professor. Només es poden comparar si hi ha una mateixa base i aquesta base és l'esmicolament dels indicadors de la competència final (subcompetències). Quant a les notes numèriques s'ha de definir bé què és un 7, un 9, un 10, etc. L'avaluació dinàmica és una avaluació de futur (lligada als descriptors) i no de passat. A la frontera entre l'“*scaffolding meso-macro*” és on es fa l'avaluació dinàmica i el treball amb descriptors.

▪ L'activitat "scaffoldiana".

Anomenem "scaffolding" al bastiment o instrument que permet passar del punt de partida (alumne dependent) a l'assoliment de l'objectiu terminal o competència final a assolir, esmicolada a través d'un llistat (alumne menys dependent, ha après a aprendre, veu on ha d'arribar i el que necessita per aconseguir-ho). L'*scaffolding* suposa un "pushing" i lligant-ho a l'avaluació dinàmica, aquesta també es fer "pushing", empènyer l'alumne fent-lo adonar del que és capaç de fer, esperonant-lo a seguir endavant. Així l'alumne està més motivat i guanya en seguretat, autoestima i autonomia (*quid* de l'avaluació dinàmica). Els objectius s'han de formular en termes d'acció (aprendre fent accions encaminades a l'assoliment d'uns objectius d'aprenentatge). Hi ha tres instruments de mediació, tres nivells per arribar a l'"scaffolding": *micro* (a l'aula, en el moment en què els alumnes fan una tasca), *meso* (a través de la seqüència didàctica, amb activitats organitzades de manera *scaffoldiana* per aconseguir un objectiu) i *macro* (programació per famílies de seqüències, té a veure amb els descriptors i el Marc). Es comença a fer *scaffolding* al nivell *meso*.

▪ La capacitat investigadora (anàlisi i reflexió sobre la llengua).

Fa referència a fer explícita la consciència lingüística i d'aprenentatge. Suposa el pas del coneixement implícit, interioritzat i inconscient (L1) a l'explícit a través de les primeres activitats de capacitat investigadora. És a dir, l'implícit va creixent, però necessita una intervenció d'ajuda. No és garantia l'exposició contínua a la llengua. Aquest pas es fa possible desenvolupant activitats que fomentin aquesta capacitat.

La capacitat investigadora a nivell del professorat s'ha de programar al llarg del curs. Ha de ser *scaffoldiana*: de més simple a més complexa. També s'hauria de potenciar la reflexió metalingüística en el professorat en L1 (activitats de capacitat investigadora, de reflexió sobre la llengua).

Ni la competència investigadora ni la presa de consciència són objectius terminals en sí mateixos. Les habilitats tampoc són objectius d'acció. Establir una comparativa sí que és un objectiu. La capacitat investigadora només és significativa quan és útil per assolir la pràctica investigadora, eina per arribar a l'objectiu lingüístic.

El foment de la capacitat investigadora al llarg del currículum va lligat a prendre l'universal per trobar un suport per tal que l'alumne aconsegueixi un fil conductor que li permeti trobar relacions inter i intralingües. Aquest aspecte els llibres de text no acostumen a treballar-lo; ofereixen una proposta fragmentada.

▪ La competència plurilingüe (MECR).

Fa referència a aprendre llengües en un "sistema d'espiral": a partir dels coneixements previs anar transferint i apropiant-nos d'altres llengües. Aquesta capacitat neix a partir de la llengua materna (sistema lingüístic més interioritzat) i et permet anar-te apropiant d'altres sistemes lingüístics. Aquesta habilitat es pot adquirir i desenvolupar: l'alumne 10 de llengües fa una transferència del seu repertori a nivell fonètic, gramàtic, discursiu, etc.

El repte és com treballar això al llarg del currículum. Es pot plantejar des d'una doble vessant: prendre consciència de les estratègies/habilitats que ja s'usen (llengües ja interioritzades) i prendre consciència durant l'aprenentatge de noves llengües.

3- Una mostra de seqüència didàctica des del plantejament del foment de la competència plurilingüe i de l'autonomia de l'aprenent.

1. Títol i justificació del projecte.

COLOURS AROUND THE WORLD

A partir del treball amb el Portfolio Europeu de les Llengües i treballant els continguts de l'àrea de llengua del curs, els alumnes de 2on d'ESO hauran de crear diferents qüestionaris sobre els colors per poder fer a alumnes d'altres cursos.

Hauran de crear qüestionaris sobre les preferències personals, la simbologia dels colors, què saben sobre els colors a diferents països del món, sobre les connotacions positives o negatives de diferents colors, els colors i el cervell. Els qüestionaris s'intercanviaran entre diferents classes. El treball acabarà amb un poster on es representaran els diferents continents i s'exposaran les diferències en els colors de dos aspectes principals: el color del vestit de les núvies i el color per expressar el dol per la mort.

AIMS:

- To be able to distinguish symbolism from different colours.
- To exchange opinions and points of view on colours.
- To respect each other's opinions.
- To be aware of multicultural differences.
- To discover the colour symbolism in art forms and the fact that it is culturally specific.
- To express opinions about colour preferences, using likes and dislikes.

2. Durada i distribució temporal al llarg del cicle.

- 2on d'ESO
- 8 sessions (1 hora per sessió) tercer trimestre

3. Competències bàsiques, àrea principal i altres àrees que es treballen.

Àrea	Competències pròpies de l'àrea	Aportacions de les àrees a les competències bàsiques	Relació amb els descriptors del PEL
Llengua Anglesa	<p>COMPETÈNCIA COMUNICATIVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competència oral • Competència escrita • Competència audiovisual <p>COMPETÈNCIA PLURILINGÜE I INTERCULTURAL</p> <p>COMPETÈNCIA LITERÀRIA</p>	<p>COMPETÈNCIES COMUNICATIVES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competència comunicativa lingüística i audiovisual • Competència artística i cultural <p>COMPETÈNCIES METODOLÒGIQUES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tractament de la informació • Competència aprendre a aprendre <p>COMPETÈNCIES PERSONALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competència d'autonomia i iniciativa personal <p>COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES CENTRADES EN CONVIURE I HABITAR AL MÓN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic • Competència social i ciutadana 	<p>Listening</p> <p>Descriptor 6</p> <p>Descriptor 4</p> <p>Reading & Writing</p> <p>Descriptor 6-7</p> <p>Descriptor 3-5</p> <p>Descriptor 5-6</p>

Competència comunicativa lingüística i audiovisual

Competència oral

Es treballarà a partir de converses amb el grup classe, les discussions i aportacions al grup, la confecció dels diferents qüestionaris partint del què sabem per poder arribar fins al què volem saber. Es treballarà en totes les seves dimensions: la interacció, l'escolta activa, la producció, la mediació, en gran grup o en petits grups, atenent tant els aspectes verbals com els no verbals i la possibilitat d'emprar diferents mitjans i tecnologies de la informació i la comunicació. Les produccions orals s'enmarquen en el coneixement dels elements lingüístics treballats tant de vocabulari com d'estructures lingüístiques. Es crearan diferents situacions comunicatives : una prèvia d'interacció amb el mestre i la resta de companys, mentre confeccionen els qüestionaris, i la de producció pròpia amb la interacció amb els companys de la pròpia i altres classes quan preguntin el qüestionari.

Competència escrita

Es treballarà en totes les seves dimensions: receptives (lectura d'informació sobre els colors en altres cultures) i productives (confecció del qüestionaris), de comunicació (al preguntar-se entre ells) i creació. Producció escrita i oral: atenent al format específic d'aquesta tipologia de textos. També es potenciarà la correcció tant ortogràfica com gramatical potenciant l'autonomia en l'autocorrecció de les produccions pròpies (comparar textos, diccionaris, buscar en internet...)

Competència literària

Hauran de crear un poema sobre els colors del'arc de San Martí, sent creatius i originals utilitzant els seus coneixements per treballar la rima i les figures retòriques.

Competència audiovisual

Internet proporciona un ventall d'informació molt ampli sobre el món en general, i els colors en particular. Visitant diferents pàgines web sobre els símbols astrològics i els seus colors <http://www.skyscript.co.uk/colour.html#ast> ; o sobre la relació que tenen diferents colors en el cervell humà <http://www.princetonol.com/group/iad/lessons/middle/color2.htm>, els alumnes confeccionaran diferents qüestionaris. La integració de les TIC amplia les fonts d'informació i la diversitat de recursos.

Competència d'aprendre a aprendre

L'alumnat treballarà de forma conjunta, en equip, per elaborar els diferents qüestionaris i triar les preguntes més significatives.

Hauran d'utilitzar diferents recursos per tal de conèixer el significat de paraules en anglès necessàries per a les seves produccions (qüestionaris, Internet) i valorar l'efectivitat dels diferents mitjans d'obtenir informació, així com el valor de la diversitat de recursos. També hauran d'aprendre a utilitzar un cercador a la xarxa i d'extreure informació específica dels colors en contextos més generals.

A l'hora de valorar els qüestionaris dels altres, de decidir com i què posar, ho faran en grup.

Competència d'autonomia i iniciativa personal

L'alumnat s'haurà de fer responsable de portar part de la informació de casa (revistes, llibres, objectes de colors), del funcionament del treball en grup, de treballar amb creativitat a l'hora d'escriure el qüestionari.

Hauran de revisar el seu treball, valorar la feina pròpia i la dels companys.

Competència social i ciutadana

Els nois i noies treballaran conjuntament en equip i amb el grup classe, amb respecte i entesa entre tots.

Descobriran la varietat cultural dels colors, les diferències significatives de colors tan tradicionals en la nostra cultura: per exemple, a la nostra cultura les núvies vesteixen de blanc, mentre que a la Xina o a Sudàfrica, les núvies van de vermell. O el nostre color pel dol és el negre, doncs als països de l'Est és el blanc.

4. Objectius d'aprenentatge

- Experimentar la cerca d'informació en diferents mitjans per tal de trobar el significat de noves paraules en anglès.
- Treballar en grup respectant les aportacions dels companys i fent un treball col·laboratiu.
- Produir i respondre qüestionaris sobre els colors.
- Aprendre trets diferencials d'altres cultures.
- Compartir treballs i experiències amb alumnes d'altres classes.

5. Continguts

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

- Participació activa en interaccions amb el grup o mestre, en les diferents situacions comunicatives, tant les referides a gestió, organització, com les derivades de situacions d'ensenyament i d'aprenentatge, amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).
- Interès per expressar-se oralment amb bona entonació i pronunciació.
- Producció i comprensió oral de diferents qüestionaris, utilitzant el vocabulari i estructures treballades.
- Utilitzar les TIC per comunicar-se amb l'ajuda del llenguatge audiovisual i aprofitant els seus recursos.

Escoltar i comprendre

- Comprensió oral global de textos sobre els colors i les cultures.
- Interès i respecte per les intervencions dels altres.
- Interès per treballar en equip mostrant una actitud respectuosa i col.laborativa.
- Interès per l'adquisició de nous continguts.
- Interès per conèixer altres cultures.

Llegir i comprendre

- Ús de diferents recursos per trobar el significat de paraules noves en anglès (Internet, llibres, vídeos,...)
- Interès pels textos escrits i audiovisuals com a font d'informació i d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació.
- Interès i curiositat per mirar o llegir textos d'altres països.
- Participació en activitats col.lectives de lectura i interacció en els qüestionaris.

Escriure

- Producció i comprensió escrita de qüestionaris en anglès sobre diferents aspectes dels colors.
- Composició de qüestionaris sobre preferència de colors, els signes zodiacals i els colors, expressions amb colors i el seu significat, color teràpia, els colors a l'Àsia.
- Composició d'un mural amb el suport d'imatges i treballs escrits, elaborats a partir de les produccions i la creativitat pròpies i dels companys de l'escola.
- Interès per la bona presentació dels qüestionaris i per aplicar-hi els coneixements ortogràfics i gramaticals treballats a classe.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

- Observació de les diferències entre llengua oral i escrita, a partir del seu ús en situacions comunicatives reals o simulades.
- Coneixement i ús de l'ortografia.
- Escriptura correcta de paraules i expressions treballades a classe, en els aprenentatges i en els seus textos, per a aquest treball.
- Valoració del progrés del dia a dia. Opinió ajustada de les seves capacitats, sense infravalorar-se ni sobrevalorar-se.

Dimensió literària

- Comprensió a partir de les audicions dels poemes produïdes pels companys sobre les colors de l'arc de Sant Martí.
- Correcta producció oral adequant l'entonació i el ritme a cada tipus de missatge.
- Lectura en veu alta, tot fent atenció a la pronunciació, al to de veu, a l'entonació perquè tots ho entenguin, aprofitant les emocions que provoquen les imatges.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Música, Visual i plàstica, llengua estrangera

- Recerca, percepció i anàlisi de la realitat multilingüe i pluricultural de les famílies i l'entorn de l'alumnat a partir dels diferents qüestionaris, identificant semblances i diferències.

6. Criteris d'avaluació

- Captar el missatge global i específic de qüestionaris sobre els colors.
- Memoritzar un petit poema sobre els colors i exposar-ho oralment amb correcció.
- Participar amb naturalitat en les interaccions orals (preguntes, exposicions,...) mostrant interès en la correcció de les produccions orals pròpies i respectant les dels altres.
- Emprar l'anglès amb correcció tenint en compte l'entonació, el ritme i les estructures pròpies per transmetre informació sobre com elaborar i respondre els qüestionaris emprant els recursos disponibles.
- Situar en un mapa correctament països on els colors mostren trets diferencials amb la nostra cultura.
- Comprendre i elaborar qüestionaris sobre els colors.
- Mostrar cura i interès per les produccions escrites: correcció, planificació, revisió.
- Saber deduir el significat de paraules noves en anglès de diferents mitjans.
- Valorar i reconèixer les diferents estratègies per trobar el significat de paraules noves en anglès.
- Valorar i reconèixer la diversitat cultural en les diferents produccions i apreciar les seves semblances i diferències.
- Utilitzar un cercador a Internet per trobar imatges de colors i informació sobre els colors.
- Mostrar una actitud positiva davant les produccions orals i escrites dels companys/es de classe i d'altres cursos.
- Mostrar una actitud positiva en el treball per grups o parelles.

7. Metodologia (estratègies, situacions i activitats d'aprenentatge i d'avaluació)

Es potencia l'aprendre per aprendre i la cooperació en el treball de grup. Es faciliten diferents estratègies de comprensió tant oral com escrites. El treball en equip facilita la participació d'alumnes amb diferents nivells d'aprenentatge atenent així a la diversitat. La integració de les TIC influeix en la motivació dels alumnes i contribueix a l'assoliment dels objectius plantejats.

Organització – tipologia de les activitats

Com a estratègia organitzativa per atendre la diversitat i amb l'objectiu de potenciar l'assoliment de les competències bàsiques per part de tot l'alumnat, Es treballa en la integració de continguts TIC del currículum a l'àrea de llengua estrangera.

Hi ha activitats preparades per al grup classe (posta en comú, brainstorming, valoració, poster) i d'altres per treballar en petits grups de forma cooperativa (elaboració i resposta dels qüestionaris), d'altres per al treball individual (poema, autoavaluació, navegar per internet).

S'incentiva l'autonomia de l'alumnat.

La producció final ha de tenir la forma d'enquesta-qüestionari a fi de que les altres classes puguin participar.

Valoració conjunta de l'activitat: autoavaluació, conclusions.

Materials

www.princetonol.com

<http://www.princetonol.com/groups/iad/lessons/middle/color2.htm>

<http://www.skyscript.co.uk/colour.html#ast>

Desenvolupament de les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge i d'avaluació

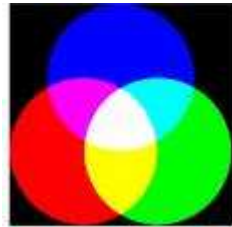
- Els qüestionaris es crearan en parelles.
- Durant les activitats d'aprenentatge s'ha de fer el seguiment dels treballs de l'alumnat, a partir dels criteris d'avaluació triats, i proposar les modificacions i les correccions adequades, raonades, a fi de millorar els aprenentatges.
- Al final del projecte es realitzarà una activitat d'autoavaluació en què els alumnes han de completar una self-assessment gris. Això té l'objectiu de valorar el treball i la sensibilització del progrés i l'assoliment dels aprenentatges.
- Al finalitzar el procés es farà una cesio amb el Portfolio (PEL) i la seva relació amb els descriptors indicats.

11. Do you know which is the colour of mourning in South Africa?

- A) White B) Red C) Blue

12. In the eastern countries, which is the colour for mourning and funerals?

- A) White B) Red C) Blue

Answers:

5) A	9) C
6) Blue	10) B
7) B	11) B
8) A	12) A

Aquesta activitat serveix per prendre consciència del què saben els alumnes partir de les seves pròpies experiències i del què desconeixen.

WARMING QUESTIONNAIRE

The use of a questionnaire helps me to build up a profile of the students. This will give me useful background information. (If the students are beginners, the activity like this can be done in L1 .) the following questionnaire has been designed to focus on attitudes to learning English

1. Complete the questionnaire. Compare your answers with a partner. Explain your answers.

	☺	☹	☹
I want to learn English.			
I enjoyed my English classes last year.			
I am a good student of English.			
I sometimes use English out of school.			
I think English is easy.			
I like trying to speak English.			
I liked my English teacher last year.			
I think English is useful.			
I expect to do well in my English class this year.			
I think learning English can be fun.			

Sessio 2

Once pupils have found information about colours in other students, the teacher collects the information and explains to them. This is a way to let cooperation work and self learning. The teacher works on the previous knowledge of colours, simbology, meaning of colours... that the pupils have got through asking different students by means of the initial evaluation questionnaire.

The students design now another questionnaire about colour preferences, which colour do you like most and least.
 For example, like the following:

1. Which is your favourite colour? Name 5 personal items you have which are that colour (clothes, pens, folder,...). *likes*

Interview one or two classmates and complete the following charts:

My name _____		Name of the _____ two classmates: _____	
My preferences	Personal items of that colour	My classmate's preferences	Personal items of that colour

2. Which is your least favourite colour? Name 5 personal items you have which are that colour (clothes, pens, folder,...). *Dislikes*

Interview one or two classmates and complete the following charts:

My name _____		Name of the _____ two classmates: _____	
My least favourite colours	Personal items of that colour	My classmate's least favourite colours	Personal items of that colour

Els alumnes passen aquest nou qüestionari a altres alumnes de la seva classe i a altres classes. Es recull tota la informació.

Aprendre a aprendre: omplir el qüestionari utilitzant diferents recursos per trobar paraules noves: llibres, diccionaris. L'objectiu és preguntar i demanar informació sobre la prferència personal dels colors i recollir aquesta informació de manera adequada.

Sessió 3

A partir dels 2qüestionaris realitzats, els alumnes treballen ara de forma individual. Es treballa el vocabulary amb el diccionari. Tasks 3 and 4.

En parelles fan les tasks 5 i 6.

3. Below you will find a list of thing or qualities colours are associated with. None of them are good or bad but we tend to associate with either positive or negative aspects of life.

Aggression, anger, arrogance, balance, betrayal, happy, violence, love, passion, calm, cool, purity, cleanness, dirty, peace, purity, spring, death, spooky, wicked, ridiculous, strong, funny, fear, confident, babyish, painful, darkness, light, naïf, intellectual, silly, brightness, winter, summer, autumn, scholar, family, nasty, naughty, openness, optimistic, pessimistic.

4. DICTIONARY

Read the list above and list the words you don't fully understand.
Look the words up in your English dictionary and write them down.

5. POSITIVE, NEUTRAL or NEGATIVE COLOURS

In groups, talk about them and classify them as either positive, neutral or negative.

POSITIVE	NEUTRAL	NEGATIVE

6. IS YOUR FAVOURITE COLOUR POSITIVE OR NEGATIVE?

Now describe your favourite and your least favourite colour with some of these features.

	POSITIVE	NEUTRAL	NEGATIVE
Favourite colour			
Least favourite colour			

Sessió 4: Colour Symbolism

7. Colour symbolism vary from culture to culture. In our culture we use some specific colours to special occasions, and in other cultures they use another ones. Could you try to guess the following colours and why are they used for?

	RED	WHITE	BLACK
Weddings in Western countries		X	
Weddings in Asia & South Africa	X		
Funerals and mourning in Eastern countries		X	
Funerals and mourning in Western countries			X

First, students have to complete the chart. Then, the teacher corrects it. Finally, students talk about in pairs. How many have you guessed?

Did you imagine that the colour for weddings in Asia was red?

Capacitat investigadora: els alumnes han de trobar més diferències culturals en els colors de la nostra cultura i altres. Han de crear un chart com el proposat amb altres colors.

Writing and Speaking

Sessió 5

COOL, WARM & NEUTRAL COLOURS

Classify the following colours according to the chart below:

White, purple, red, blue, beige, lavender, pink, green, turquoise, orange, silver, black, white, brown, yellow, ivory, grey, gold.		
COOL COLOURS	WARM COLOURS	NEUTRAL COLOURS

4. CALMING OR EXCITING MOOD COLOURS?

According to the previous classification, which group of colours do you relate with calming mood or exciting mood?

Sessió 6

ASTROLOGICAL SIGN & COLOURS

Visit the following website <http://www.skyscript.co.uk/colour.html#ast> and match each sign with its respective colour:

ASTROLOGICAL SIGN	COLOUR
Aries	White/purple
Taurus	Dark blue
Gemini	Brown/blue
Cancer	Orange/purple
Leo	Brown
Virgo	Violet
Libra	Pale blue/violet
Scorpio	Yellow/orange
Sagittarius	Bright green
Capricorn	Red/purple
Aquarius	Yellow
Pisces	White

TIC: els alumnes busquen a internet la informació i relacionen cada horòscop amb el seu color. Ho fan per parelles.

També preguntaran a la resta de companys What is your astrological sign? Do you believe in Astrology?

Sessió 7

7. COLOUR EXPRESSIONS & MEANING

Match the colour expression with its correct meaning:

COLOUR EXPRESSION	MEANING
True blue	Surrender
Out of the blue	Zero visibility
Blueblood	List of good items
Feeling blue	Rare, valuable
Seeing red	Something that distracts attention from the truth
Red herring	To be angry
White elephant	Feeling sad, depressed
White list	Person of noble birth
Whiteout	Unexpected
White flag	Someone loyal & faithful

Speaking: els alumnes han de treballar de forma cooperativa per deduir el significat de les expressions a dalt indicades. Poden consultar llibres d'anglès, diccionaris o la web.

Writing: hauran d'escriure una frase amb cada expressió de color o un petit text descriptiu, el que prefereixin.

Colour Therapy: colour and the brain

Do you know what is colour therapy?

If you do not know have a look at <http://www.princetonol.com/group/iad/lessons/middle/color2.htm> for some ideas connected to colour. Then match the following colours to their different effects:

COLOURS	EFFECTS
BLACK	Stimulates brain activity, increases heart rate, respirations and blood pressure
BLUE	Stimulates appetite and digestive system
GREEN	Relieves depression, improves memory
VIOLET	Relaxes muscles, relieves tension
PINK	Provides a peaceful environment
YELLOW	Relaxing mentally, helps those suffering from depression, anxiety, nervousness
ORANGE	Calming, lowers blood pressure, decreases respiration
RED	Self-confidence, power, strength

Sessió 8: Self-assesment grid

Students have to complete the grid. Individually.

Listening

1. I can understand what is said clearly, slowly and directly to me in simple everyday conversation.
2. I can generally identify the topic of discussion around me when people speak slowly and clearly.
3. I can catch the main point in short, clear, simple messages and announcements.

Reading

1. I can understand simple personal questions about my partners and myself.
2. I can understand different graded texts about colours.
3. I can understand short narratives about everyday things dealing with topics which are familiar to me.

Spoken interaction

1. I can ask and give information about colours.
2. I can talk about multicultural differences.
3. I can say what I like and dislike.
4. I can distinguish symbolism from different colours.
5. I can exchange opinions and points of view on colours.
6. I can talk about colour symbolism in art forms and the fact that it is culturally specific.
7. I can talk about colour expression and their meanings.

Spoken production

1. I can describe and compare objects and colours.
2. I can talk about colour preferences, using likes and dislikes.
3. I can talk about possession and states.

Strategies

1. I can ask for attention.
2. I can ask for clarification.
3. I can indicate when I am following.
4. I can ask somebody to repeat what they said.
5. I can respect each other's opinions.
6. I can search information on the Internet about colour therapy.

Language quality

1. I can make myself understood using memorised phrases and single expressions.
2. I can link groups of words with simple connectors like 'and', 'but' and 'because'.
3. I can use some simple structures correctly.
4. I have a sufficient vocabulary for coping with simple everyday situations.

Writing

1. I can write short, simple notes and messages.
2. I can write about aspects of my everyday life in simple sentences (people, places, jobs, school, family, hobbies).
3. I can write a short poem using *colours*.
4. I can write different questionnaires.
5. I can write simple sentences, connecting them with words such as 'and', 'but', 'because'.
6. I can find information to do a survey with the people in class.
7. I can fill a questionnaire on attitudes on learning English.

Listening

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					

 Reading

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					

 Spoken interaction

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

Spoken production

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					

Strategies

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					
4					
5					
6					

Language quality

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					
4					

Writing

I Can ...	1 (--)	2	3 (+/--)	4	5 (+)
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

8. Reflexió sobre la pràctica

Una vegada acabat el projecte, cal que l'equip docent, en faci una valoració per tal de veure si s'han aconseguit els objectius, posada en comú de l'assoliment d'objectius i modificar el que s'escaigui per aconseguir la millora dels resultats.

4- Una mostra d'una família de seqüències amb paraigua comú

FOMENT DE LA CAPACITAT INVESTIGADORA

Activitats d'anàlisi i reflexió sobre la llengua en la nostra seqüència

A NIVELL TEXTUAL (codi oral i escrit)

- Activació del coneixement del món (cultures i els colors arreu del món)
- Inferència del significat global a partir del context (aprendre a aprendre)
- Identificació dels trets d'oralitat: entonació, aspectes prosòdics, organització de la informació (tema-remà)
- Fer identificar les diferències entre el codi oral i l'escrit
- Fer reconèixer i apreciar la intenció comunicativa del text
- Fer identificar els trets lingüístics propis dels diferents tipus de text i gèneres textuais (generals i d'especialitat) a partir del contrast amb els textos en la L1 i entre textos de la mateixa L1
- Traduir textos breus de la L1 a la LE (traducció inversa)
- Fomentar activitats específiques de reducció, reformulació i transformació de la informació de textos dins la mateixa llengua (I1, L2, L3)

A NIVELL PRAGMÀTIC

- Fer analitzar contrastivament les diferents macrofuncions lingüístiques tot cercant coincidències i diferències, com ara **demanar i donar informació**
- Fer analitzar contrastivament les funcions comunicatives més comuns dins de les tipologies textuais:
 1. Expressar finalitat
 2. Expressar conseqüència
 3. Expressar intenció

4. Expressar situació temporal
- Fer apreciar la dimensió sociocultural de les situacions comunicatives (anàlisi contrastiva L1-LE), com ara **diferències culturals en els colors o en les opinions dels propis alumnes.**

A NIVELL SINTÀCTIC

- Fer analitzar contrastivament diferents elements sintàctics entre L1 i LE o entre LE-LE, com ara:
 1. ordre dels elements de la frase
 2. elements anafòrics i catafòrics
 3. connectors
 4. l'objectiu del verb principal, d'un substantiu o d'un adjectiu
 5. els complements d'un verb i de les seves possibles combinacions
- Fer traduir oracions de la L1 a una altra llengua i viceversa

A NIVELL MORFOLÒGIC

- Similitud entre paraules de diferents llengües

A NIVELL FONÈTIC I FONOLÒGIC

- Sons específics de cada llengua. Entonació i pronunciació.

A NIVELL LÈXIC I SEMÀNTIC

- Fer apreciar la dimensió sociocultural de certs elements lèxics i les seves connotacions
- Fer deduir vocabulari a partir de la identificació d'analogismes amb paraules o parts de paraules d'altres llengües
- Fer deduir vocabulari a partir de l'anàlisi intralingüística de paraules (composició, derivació, etc)
- Fer comparar nivells de registre dins de la mateixa llengua o contrastant amb altres llengües
- Fer dur a terme traduccions intralingüals (cercar sinònims o expressions semblants, etc)

SEQÜÈNCIA D'ACTIVITATS A L'ENTORN DELS QÜESTIONARIS

ACTIVITAT 1

L3- Àrea de MÚSICA

Nivell: 2on ESO

Títol de l'activitat: Blood of Eden

Objectiu: ser capaç d'identificar en el video els principals colors, deduir la seva simbologia (vestit blanc núvia: puresa, virginitat, etc).

Finalment fill in the blanks of the song Blood of Eden by Peter Gabriel.

1. **aprendre a aprendre:** observar el video, apuntar els objectes i els colors representats en el video, fer una graella i deduir el seu simbolisme.
2. **reflexió:** hem descobert que hi ha colors que no signifiquen el mateix d'una cultura a una altra.
3. **escriure:** fill in the blanks the song. Jigsaw activity.
4. **parlar:** per deduir els colors i la seva simbologia. Sing the song.
5. **autoavaluació:** cantem la cançó i ens auto avaluem

1. Listen to the song and **fill in the blanks.**

Blood Of Eden

I caught sight of my _____
I caught it in the _____
I saw the _____ in my heart
I saw the signs of my undoing
They had been there from the _____

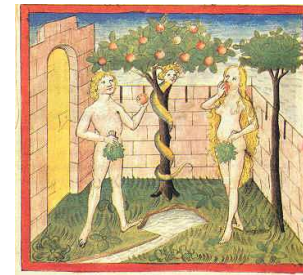
And the darkness still has work to do
The knotted chord's _____
They're heated and they're _____
Oh they're sitting there on high
So secure with _____ they're buying

{Chorus:}

In the _____ of Eden
Lie the _____ and the _____
With the man in the woman
And the woman in the man
In the blood of _____
Lie the woman and the man
We wanted the _____
Oh the union of the _____
The woman and the _____

My grip is surely _____
I think I've lost my _____
Yes, I think I've lost my hold
I cannot get insurance anymore
They don't take credit, only _____
Is that a dagger or a _____ I see
You hold so tightly in your _____
And all the while the _____ grows between you and me
I do not _____

[Chorus]

At my _____, you take me in
In that _____, I am floating away
No certainty, nothing to rely on
Holding still for a _____
What a moment this is
Oh for a moment of _____, a moment of bliss
Heyyyyyyyyyyyyyyyyyy

I can hear the distant _____
Of a million unheard _____
Of a million unheard souls
Watch each one reach for creature _____
For the _____ of their holes

In the blood of _____
_____ the woman and the man
_____ the man in the woman
And the _____ in the man
In the _____ of Eden
We _____ the union
Of the _____ and the _____

In the blood of _____
Lie the woman and the _____
I feel the man in the _____
And the woman in the _____ (2)

In the blood of _____
We've done _____ we can
In the _____ of Eden

Saw the _____ as we began
With the _____ in the woman
And the _____ in the man
It was all for the _____
Oh, the union of the _____, the woman and the man.

2. Jigsaw Activity: Listen to the song and order the first verse of the song.

- I saw the signs of my undoing
- Oh they're sitting there on high
- So secure with everything they're buying
- I saw the darkness in my heart
- They had been there from the start
- The knotted chord's untying
- They're heated and they're holy
- I caught sight of my reflection
- And the darkness still has work to do
- I caught it in the window

ACTIVITAT 2

L1- Àrea de VISUAL I PLÀSTICA

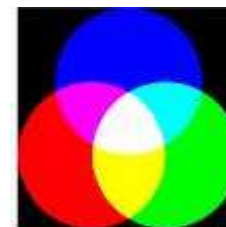
Nivell 2on ESO

Títol de l'activitat: La roda de colors

Objectiu: ser capaços d'entendre les lleis físiques que regeixen els colors: llum, espai, etc

Seqüència d'activitats:

1. **aprendre a aprendre:** elaborar una llista dels materials necessaris per l'elaboració de la roda dels colors: paper, cartolines, colors, aquarel·les, tèmperes, tissors, Internet.
2. **reflexió:** sabem buscar informació? Fonts que podem trobar al nostre abast: Internet, llibres de pintura de la biblioteca, el llibre de text de ViP.
3. **escriure:** en aquest cas, dibuixar la roda de colors seguint la gamma degradada dels colors.
4. **parlar:** expliquem com hem fet la nostra roda a la resta del grup. Preparem l'explicació assajant la correcta pronunciació i el vocabulari que utilitzarem.
5. **autoavaluació:** ens avaluarem tenint en compte l'expressió, la pronunciació, la utilització del llenguatge adient, la roda de colors resultant.

ACTIVITAT 3

L3 – English

Nivell: 2on ESO

Títol de l'activitat: Which is your favourite colour?

Aprendre a aprendre: omplir el qüestionari utilitzant diferents recursos per trobar paraules noves: llibres, diccionaris. L'objectiu és preguntar i demanar informació sobre la preferència personal dels colors i recollir aquesta informació de manera adequada.

Reflexió: hi ha diferents maneres d'aprendre paraules noves en una llengua que no és la nostra habitualment / estratègies d'aprenentatge (L1).

Writing: (L3) A partir d'uns qüestionaris sobre preferències de colors, els alumnes entren en contacte amb el topic a desenvolupar més endavant, escrivint les respostes en les graelles.

Speaking: els alumnes realitzen el qüestionari en anglès. Giving and asking information.

Listening and reading: escoltem als altres i llegim les preguntes.

Sensibilització: es respecten les opinions dels altres.

Autoavaluació: omplim el self-assesment grid per adonar-nos de tot el que ara ja som capaços de fer: donar i demanar informació sobre els colors, omplir la graella, respectar l'opinió dels altres.

Cercar un denominador comú de les tres seqüències en conjunt a partir de la pregunta següent:

Què tenen en comú les tres seqüències? Sota quin paraigües les podríem agrupar?

Dins de l'aprenentatge de diferents tipologies de textos: el qüestionari o enquesta, aplicat en diferents contextos i en diferents llengües.

Treballen una mateixa habilitat?

Treballen diferents habilitats i competències però es van repetint. Repetim la seqüència i el plantejament. Reflexionem a partir del que ja hem après per aprendre més coses: ampliació i millora de les capacitats.

Tracten un mateix tema?

Sí, el dels colors però amb diferents mètodes (una cançó i un dibuix), però s'utilitza el mateix scaffolding.

Responen a una mateixa tipologia textual?

Totes responen a la tipologia textual del qüestionari.

5- La formulació de descriptors específics relacionats amb la família de seqüències

- **seqüència / subcompetència 1:**
-Saber dissenyar un qüestionari per donar i demanar informació sobre els colors.
- **seqüència / subcompetència 2:**
-A partir d'un videoclip, observar i deduir la simbologia dels colors, què signifiquen, per què són d'aquell color i no d'un altre.
- **seqüència / subcompetència 3:**
-Crear una roda de colors per veure la seva gradació i la interrelació dels colors.

6 – La formulació del que podria ser el descriptor més general en el qual es podrien encabir els descriptors específics

Saber construir en llengua anglesa un qüestionari, a nivell oral i escrit, seguint una estructura comú i enriquint-la segons les diferents capacitats a nivell de competència en les tres àrees aportant nous elements lingüístics a les diferents produccions

7- Una reflexió final amb el títol : “El PEL i jo/nosaltres en aquest moment”.

En una cosa estem d'acord totes dues: l'assessorament del PEL ens ha proporcionat un bagatge extremadament útil per a la nostra pràctica diària. Potser seríem massa ambicioses si afirméssim que tot el que hem après ja està processat i “ready to use”, però certament hi ha força informacions que ens han ajudat molt. Sense adonar-nos-en hem posat una mica de llum al feixuc camí que suposa el treball de programar per competències. També hem canviat la nostra percepció inicial sobre l'ensenyament-aprenentatge, en aquest cas de l'anglès, i hem transmès als nostres companys els punts bàsics del TIL. També ens ha quedat força clar que implementar el PEL no és qüestió d'una sola àrea, estem parlant d'una interrelació de molts factors que actuen en el procés. Com sabem la motivació i les ganes d'innovar del professorat són importants i aquesta circumstància no sempre és possible trobar-la en un claustre nombrós com el nostre. Un bon assessorament també és un valuós instrument de motivació.

I això no és un punt i final. Aquest curs vam començar de manera experimental l'aventura del PEL i la valoració que en fem és positiva. Ja estem pensant estratègies per engrescar els altres companys de llengües en aquest projecte! Potser ho acabem aconseguint. Sempre és bo fer un pas endavant en la pràctica docent.

Hem volgut aquesta vegada aplicar els nostres coneixements a l'etapa de Secundària donat que ens vam centrar al principi en la Primària. D'alguna manera hem transferit el coneixements que teníem i els hem abocat a una altra realitat.

Per altra banda, estem d'acord que el procés d'ensenyament-aprenentatge de llengües és un procés dinàmic, un gran engranatge on totes les peces hi tenen el seu lloc i saben què s'espera d'elles. El mestre proposa situacions i ofereix estratègies i instruments per tal que un alumne cada vegada més autònom i més motivat -perquè és conscient dels seus avenços- assoleixi els objectius que se li van plantejant al llarg de la vida. La reflexió, autoavaluació, l'autonomia són conceptes que trenquen amb el passat i ens posen el canvi a les nostres mans.

Com vam llegir fa anys al llibre *How Languages are Learned*, i citem textualment, “*one of the most fascinating aspects of human development is the ability to learn language*”. Fascinant perquè és un procés orgànic, amb vida pròpia, que creix i es modifica cíclicament. I encara és més fascinant si aconsegueixes que els teus alumnes també se'n adonin.